

Kalkınma Yolunda Bulunan Memleketlerin Finansmanı (*)

Belçika'da birçok önemli şahıs, gelişme yolunda bulunan memleketlerin finansman meselesi mevzuunda kanaatlerini ifade etmiş bulunmaktadır. Aşağıda iletmekte olduğumuz düşünceler, Kredietbank Müdürü B. Fernand Collin tarafından, bu bankanın son genel ortaklar toplantısında ifade edilmiş bulunmaktadır. Bu sayıyı dikkat ekspoze'nin umumi ifadesine hâlel getirmeden belli başlı pasajlarını vermeye çalışmaktayız.

Refah seviyesinin artması her şeyden önce sanayi ve ziraatte istihsalın artmasına vâbeste-dir. Bu neticeye erişebilmek için de ehemmiyetli birtakım yatırımlar yapmak zarurî görülmektedir. Halbuki, yatırım yapabilmek için, istihlâki azaltmak, veya başka bir deyimle tasarruf yapmak lâzımdır.

Kısaca, tasarruflarımızın bir kısmını az gelişmiş memleketlerdeki yatırımların finansmanına hasretmemiz icabetmektedir.

Şüphesiz bu yardım, yapabileceklerimiz ne en mühimi ne de yegânesidir. Teknik yardım ve eğitim daha da lüzumlu olmaktadır. Fakat her hal'ü kârda, inkişaf vetiresini harekete geçirmek arzu ediliyorsa, iyi seçilmiş ve ayarlanmış yatırımlarda bulunmak gayri kabili içtinaptır.

Mamafih, acaba tasarruf sahiplerimiz, büyük meşakkatlerle biriktirdikleri tasarruflarını, çok uzak ve hemen hemen meğhul memleketlerde girişilen teşebbüsler için tehlikeye atmaya razı ve hazır mıdır? Bu, sorulmasında zaruret ve hak bulunan bir sualdir.

Bugün, bu problemin hal şekline, bu sahada başkalarının tahakkuk ettirdiklerini de göz önünde bulundurarak, mütevazî payımı katmak istiyorum.

Bu yardımın finansmanına resmî makamların müdahalesi üzerinde, bilerek durmak istemiyoruz. Bu müdahale çok muhtelif şekiller alabilir; bazan alelâde bütgelerden ayrılan bağışlar bazen vadeli borç ve krediler veya hususî sektör tarafından tahsis edilen kredilere verilen garantiler şeklinde olabilir. Her şeye rağmen ve ne kadar ehemmiyetli olursa olsun bu yardımların vüs'ati mahdud kalmaya mahkûmdur. Filhakika, bunlar, yardımda bulunan devletlerin malî külfet ve

Çeviren :
Mustafa BİLGİNER
Yük. Müh.

yüklerini daima arttırmaktadırlar. Bu sureti hal de, bu sebeple, kısmi olmaktan kurtulamamaktadır; zira birçok memleketlerde bütçe imkânlarının âzamisine varılmış ve geçilmiştir bile!

Bu arada, mevzubahis yatırımların muazzam rakamlara balığ olduğunu da unutmamak lâzımdır.

Talep edilen yatırım kredilerin tamamının Batılı Devletler tarafından karşılanmasının deruhte edilmesi havsalarının kabul etmiyeceği bir şey olur.

Bu yardımdan istifade eden memleketlerin de masrafa iştirak etmeleri lâzımdır.

Filhakika Bay Rosenstein - Rodan'a göre; gelişme yolunda olan memleketlerin yatırımları, 1961 de 15.182 \$ 1 millî tasarruflar tarafından sağlanmış olmak üzere \$ 18.870 milyona balığ olmaktadır.

Fakat buna rağmen bu memleketlerin tasarruflarının büyük bir kısmı haricin yolunu tutmuş bulunmaktadır. Bu, iyi bilinen bir hâdisedir.

Kambiyo kontrolü bu göçe mâni olamamaktadır. En fazla, sermayenin kaçmasını tâcil edebilmekte ve muhakkak olarak da bunun vatana avdetine en müessir surette mâni olmaktadır.

Bu matlupların ehemmiyetini, tahminen dahi, takdir etmeye imkân yoktur. Yalnız çok ehemmiyetli oldukları muhakkaktır; ve bu kaçışın vüs'ati, bazı memleketlerin kalkınmasında görülen gecikmenin başlıca müsebbibidir.

Eğer bu fonlar gelişme halinde olan memleketlere yatırılmış olsaydı, kaçak sermayenin vatana dönüşünü de büyük mikyasta tahrik ve tâcil etmiş olurlardı.

Bunda muvaffak olabilmek için

bu tasarruflara en büyük emniyeti sağlamak gerekmektedir. Bu tasarrufların, muhtemel devalüasyonlara ve mahallî otoritelerin, ekseriya mecburen, tevessül ettikleri ve kazançlarını riske etmiş bulunan kimseleri bu kazançlarından kısmen veya tamamen mahrum eden tedbirlerine karşı sağlam bir şekilde korunması lâzımdır.

Ve nihayet bu tasarruflara, tanınmadan, hattâ nazarı dikkati celbetmeden, çıktıkları memleketlere dönme imkânları verilmelidir.

Unutmayalım ki bu tasarruf sahipleri, kendi memleketlerinde yapılacak müsait yatırımlar tarafından, Batı Avrupalı yatırımcılardan çok daha fazla cezbedebilirler.

Diğer taraftan bu sermaye göçü ve avdeti hâdisesi, yalnız kalkınmakta olan memleketlere has bir şey değildir. Avrupa memleketlerinin hükümetleri tarafından yabancı memleketlere sürülen veya oralarda çıkarılan esham ve tahvilât daima menşe memleketlerine dönmek için önüne geçilmez bir temayül göstermişlerdir.

Netice olarak kaçmış bulunan sermayelerin muhtemelen yavaş yavaş memleketeye döndüğünü görmek hiç de kâle alınmayacak bir şey değildir. Fakat bu, esaslı suretle sarılmış bulunan itimadın tekrar tesisini tazammun eder; bunda muvaffak olunursa, menfaat muharriki bütün kurtarıcı tesirini gösterir.

Bu itimat; tasarruf sahibi, parasının maruz kalabileceği bütün tehlikelerden onu koruyabilecek imkân ve kabiliyette şahıslar veya müesseselerin himayesinde olduğuna inanmadan, teessüs edemez. Bundan gayri da, plâsmanın anonim karakteri (isimsizliği) temin edilmiş olmalıdır.

Bu öyle bir iştir ki ancak ve yalnız malî müesseseler ve hususile bankalar tarafından realize edilebilir.

(*) Belgique mecmuasından

Hakikaten ancak bankalar, tasarruf sahibini, devallasyon tehlikesine karşı geniş çapta koruyan bir yatırım sistemini meydana getirmeye muktedirler. Bir plâsmanın az veya çok müsait perspektivler arzettiğini objektif bir şekilde takdir edebilirler. Sermaye peşinde olan memleketlerden dürüst ve hakkaniyete müstenit bir muamele garantisi isteyebilmek için lüzumlu otoriteyi haizdirler. Bittocrübe, sakınılacak engelleri bilirler.

Fakat, tasarruf sahibi için en iyi ve sağlam garanti, bütün veya zengin Batı Avrupa memleketlerinin bankalarının bu teşebbüsleri müstereken desteklemeleri için aralarında anlaşmaları ve işbirliğine tevaccüt ve tevessül etmeleri olabilir.

Tasarruf sahibi için bu, en muhtereminatıdır. Çok muhtemel olarak da kaçan sermayeleri memlekette gevirmeye muktedir tek sureti halidir.

Şüphesiz, sermayenin dönüşü,

az gelişmiş bir memleketin kalkınma neticesinin finansmanı problemini, kendi başına, halletmeye kâfi değildir.

Bu maksat için daha çok şeylere ihtiyaç vardır. Daha önce ifade ettiğimiz gibi, teknik bilgiler ve «know how» da elzemdir ve genellikle yeni teşebbüslerin teşkiline tevessül edenlerce getirilmelidirler.

Hiç olmazsa başlangıçta, yatırımların büyük kısmını yabancı sermaye celbi finanse etmelidir. Fakat teşebbüs, yaşama kabiliyetinin delillerini verir vermez, yardıma mazhar olan memleketin tasarrufu, ister içer de ister dışarda olsun, geniş mikyasta nöbeti devralacak ve finansmanı yüklenebilecektir.

Yabancı, memlekete itimadını izhar ve ispat edince, yardım gören memleketin tasarrufu, hele aynı garantilerden ve aynı himayeden istifade edebilirse, tedricen ona imtisal edecektir.

Mahallî makamlar için bu sermaye akımı önce bir dış yardım gibi

gelecektir. Fakat itimat teessüs ve inkişaf ettikçe bu eshamın geliri, kaçınılmaz bir şekilde dönüş yolunu bulacak ve yardım gören memleketin para istikrarını sağlamasına yardımcı edecektir.

Bu istikrara hiçbir zaman kâfi değer verilmiş olamaz. Zira istikrar olmazsa ne memleketin ne de yabancıların sermayesini celbetmek mümkün olamaz.

Hülâsa olarak, yabancı finansman şirketlerine emniyet telkin edici mahiyette vaziyetler yaratılacak olursa, iç tasarruf buna hiçbir zaman kayıtsız kalamıyacaktır.

Eğer malî müesseseler, muhtaç bulunduğu yardım ve desteği gösterirlerse ve hele, buna ilâveten, tasarruf sahipleri bulundukları yer ve memleket neresi olursa olsun, itimat ettikleri malî müesseselerden yardım ve ilgi göreceklerinden emin olurlarsa, iç tasarrufun mevzuubahis yatırımlara alâka göstereceğinden zerre kadar şüphe edilmemelidir.

BAYINDIRLIK BAKANLIĞINDAN

Yapı İşleri İlânı

1 — Aşağıda yapılacağı vilâyetler, keşif bedelleri, teminat miktarları, ihale gün, saatleri ve Bakanlığa son müracaat günleri yazılı cezaevleri binaları inşaatı 2490 sayılı kanun hükümleri dahilinde eksiltmeye konulmuştur.

2 — Eksiltme aşağıda yazılı günlerde saat 16 da Yapı ve İmar İşleri Reisliği Eksiltme Komisyonunda kapalı zarf usulüyle yapılacaktır.

3 — Eksiltme şartnamesi ve ekleri Yapı ve İmar İşleri Reisliğinde görülebilir.

4 — Eksiltmeye girebilmek için :

A — Aşağıda yazılı miktarda teminat mektuplarını,

B — 1963 yılına ait Ticaret Odası belgesini,

C — Usulüne göre hazırlayacakları plân ve teçhizat beyannamesi, teknik personel beyannamesi, taahhüt beyannamesi, Bayındırlık Bakanlığında almış oldukları (B) grubundan keşif bedeli kadar işin eksiltmesine girebileceklerini gösterir müteahhitlik karnesini,

D — İstekliler müracaat dilekçelerini en geç aşağıda yazılı tarihlere kadar Yapı ve İmar İşleri Reisliğinde bulunacak şekilde göndermeleri ve bu vesikalara müsteniden alacakları yeterlik belgesini teklif mektuplarıyla birlikte zarfa koyup usulüne göre kapatmaları ve eksiltme günü saat 15'e kadar makbuz mukabilinde Komisyon Reisliğine vermeleri lâzımdır.

5 — Telgrafla müracaatlar ve postada vaki gecikmeler kabul edilmez.

İşin adı ve yeri	Keş.Bedeli	Geç.Tem.	İhale Ta.	Bakanlığa son müracaat T.
1 — Adıyaman (E) tipi cezaevi inşaatı	6.739.573,90	215.938,—	30.5.1963	25.5.1963 Cumartesi saat Perşembe 13 e kadar
2 — İzmir bölge cezaevi ikmal inşaatı	6.640.780,89	212.974,—	31.5.1963	28.5.1963 Salı

(Basın A. — 4848) 119